WIKIPEDIA

Azija

Ovom članku potrebna je jezička standardizacija, preuređivanje ili reorganizacija. Pogledajte kako poboljšati članak, kliknite na link **uredi (https://bs.wikipedia.org/w/index.php?title=Azija&action=edit)** i doradite članak vodeći računa o standardima Wikipedije.

Za druga značenja, pogledajte Azija (čvor).

Azija, kao dio Evroazije sa površinom od oko 44,6145 miliona km^2,[3] zauzima oko trećine ukupnog kopna na Zemlji i po površini je najveći kontinent na planeti. U njoj živi preko 4 milijarde ljudi, što je oko 60% ukupnog broja stanovnika na svijetu, te je ovaj kontinent i najnaseljeniji. U historiji ljudske civilizacije, Azija je vrlo rano postala važna za čovječanstvo. Tamo su nastale prve poznate države, a već oko 900 p.n.e. i prva velika carstva poput Asirskog ili nešto kasnije i Ahemendiskog carstva.

Azija je kontinent *superlativa*, između ostalog tamo se nalazi:

- najmnogoljudnija država svijeta - Narodna Republika Kina
- najveći dio najveće države po površini - Rusije, nalazi se u Aziji
- najviši planinski lanac - Himalaji i svi poznati vrhovi iznad 8.000 metara
- najdublje i najstarije unutrašnje jezero - Bajkalsko jezero
- najniža vodena površina ispod nivoa mora - Mrtvo more

Azija je kontinent sa najrazličitijom vegetacijom koja se kreće od stalno zaleđene zemlje (permafrosta) u Sibiru do džungli u jugoistočnoj Aziji. Pored ekstremnih klimatskih uslova u tundrama, pustinjama i tropskim kišnim šumama, u njoj se nalaze i sve ostale poznate vegetacijske zone. Druga specifičnost Azije je da se u njoj nalazi najveći broj međukontinentalnih država na svijetu, bilo da se radi o azijskom dijelu tih država ili teritorijama azijskih država koje se prostiru na drugim kontinentima (npr. Rusija, Kazahstan, Egipat, Turska i dr.)

Azija

Površina	44.579.000 km^2[1]
Br. stanovnika	4.164.252.000[2]
Gustoća stanovništva	87/km^2
Denonim	Azijati
Države	48 članica UN-a i 6 drugih zemalja
Zavisne teritorije	Spisak Akrotiri i Dhekelia Britanske indijskookeanske teritorije Božićno ostrvo Kokosova ostrva Hong Kong Makao
Nisu članice UN-a	Spisak Abhazija Nagorni Karabah Turska Republika Sjeverni Kipar Južna Osetija Tajvan
Jezici	Spisak jezika
Vremenske zone	UTC+2 do UTC+12
Internetski TLD	.asia
Najveći gradovi	Spisak Tokio Seoul Mumbai Dhaka Delhi Karachi Jakarta Osaka Šangaj Manila Hong Kong Teheran Chittagong

Sadržaj

Etimologija

Riječ **Azija** potiče iz asirijskog jezika i na bosanskom znači otprilike *izlazak sunca*[3]; (assu = „izlazak sunca“ odn. „istok"). Ta riječ otprilike odgovara latinskoj riječi *orient* odnosno na bosanskom *zemlja jutra*. Također, u antičko doba područje Male Azije se zvalo samo *Azija*, od čega je kasnije izvedeno i ime za rimsku provinciju *Asia*.[3] U antici, pojam Azija se odnosio i na lična imena iz mitologije.

Geografija

Glavni članak: Geografija Azije

Azija je najveći kontinent na Zemlji. Sa oko 44,614 miliona kvadratnih kilometara površine (bez Rusije 31,7 milion km^2) obuhvata oko jedne trećine ukupne površine kopna. Zajedno sa Evropom, Azija se smatra i dijelom nadkontinenta zvanog Evroazija. Kontinentalna masa Azije nalazi se u potpunosti na istočnoj hemisferi i

sjeverno od ekvatora sa izuzetkom Čukotskog poluostrva u istočnom Sibiru koje se nalazi istočno od datumske granice, kao i jugoistočnih ostrva u Malajskom arhipelagu, koji se nalaze na južnoj Zemljinoj polulopti.

- Doha
- Peking
- Rijad
- Guangzhou
- Taipei
- Bangkok
- Singapur
- Kuala Lumpur
- Hồ Chí Minh
- Dubai

Položaj

Azija na sjeveru izlazi na Arktički okean, na istoku na Tihi okean a na jugu na Indijski okean. Na zapadu, razgraničenje prema Evropi nije geografski niti geološki jasno i nedvosmisleno određeno. Najčešća definicija granice prema Evropi od sjevera ka jugu je: planina Ural i istoimena rijeka, Kaspijsko jezero odnosno Kumsko-manička depresija, planina Kavkaz, južna obala Crnog mora kao i moreuzi Bosfor, Mramorno more i Dardaneli. Od Barencovog mora na sjeveru do Crnog mora ova zamišljena granica duga je oko 2.700 km.

Sa Afrikom, Azija je povezana sjeverno od prolaza Bab-el-Mandeb preko Crvenog mora i poluostrva Sinaj (duž Sueckog kanala). Na sjeveroistoku kontinenta, Azija se približava kopnu Sjeverna Amerika od koje je razdvojena Beringovim prolazom širokim nešto više od 80 km. Na jugoistoku Malajski (Indonezijski) arhipelag čini vezu i granicu prema Australiji. Najjužniju tačku Azije čini indonezijsko ostrvo Pamana.

Satelitska slika Azije

Podjela

Sljedeću podjelu na regije Azije (regionalna podjela), između ostalih, koristi i Direkcija Ujedinjenih naroda za statistiku (UNSD):

- Sjeverna Azija
- Centralna Azija
- Prednja Azija (zapadna Azija)
- Južna Azija
- Istočna Azija
- Jugoistočna Azija

Regije Azije:
- Sjeverna Azija
- Centralna Azija
- Prednja Azija (zapadna Azija)
- Južna Azija
- Istočna Azija
- Jugoistočna Azija

U mnogim publikacijama definicije granica ovih regija nisu strogo određene, te one variraju u zavisnosti od cilja, teme i pozadine. Ranije je naprimjer Afganistan uvrštavan u centralnu Aziju, danas ga obuhvataju u područje južne Azije. Osim toga, postoje i neke alternativne odnosno dodatne podjele kao što je naprimjer sjeveroistočna Azija.

Flora i fauna

Najvažnije vegetacijske zone ili ekozone u Aziji (od sjevera prema jugu) su:

- Tundra bez drveća sjeverno od polarnog kruga. Najvažnije životinje za nomadsko stanovništvo, poput Neneta, su polarni sobovi.
- Šume umjerene zone, uključujući tajge (zimzelene šume) u Sibiru između polarog kruga i toka transsibirske željeznice, kao i listopadne šume na Dalekom istoku i području Kaspijskog jezera. Raznolikost životinjskog svijeta imala je historijski značaj za lov, a šume su također imale značaj i za korištenje drveta. Ovdje žive i neke vrlo rijetke životinje poput amurskog tigra (sibirskog tigra) i amurskog leoparda, kao i mnogobrojni jeleni, divlje svinje, medvjedi i risovi.
- Kontinentalne travnate zajednice odnosno stepe. Od životinjskih vrsta, koje prirodno naseljavaju stepe, ubrajaju se divlji konji, sajga antilope, mongolske gazele, vukovi i susliki.
- Brdovita i planinska područja siromašna vegetacijom i pustinje. U ovom području klima je uglavnom planinska sa velikim temperaturnim oscilacijama i mnogo sunčanih dana. Planine naseljavaju brojne životinje poput divokoza, divljih ovaca, gorali (*Naemorhedus*) i azijske koze. Najvažnija grabežljivica centralnoazijskih planinskih područja je snježni leopard. Pustinjska područja je domovina divljih deva, geparda, gazela i divljih magaraca.
- Tropska područja savana i suhih šuma, uglavnom na indijskom potkontinentu, ali i u jugoistočnoj Aziji. Karakteristične su velike životinje poput lavova, jelenskih antilopa, nilgau antilope i različite vrsta jelena.
- Tropske kišne šume. Nakon krčenja, vrlo često kao sljedeći korak u uništavanju ovih područja slijedi sijanje monokultura kao što su plantaže palmi ili banana, kao npr. u Sabahu (Malezija) na ostrvu Borneo.
- Tropska monsunska područja poput onog u delti rijeke Mekong: tamo dominira uzgoj riže a kao domaće životinje najčešće se uzgajaju perad i svinje, a zastupljen je i ribolov.

Područje tundre koje naseljavaju narodi Neneta u donjem toku rijeke Jenisej

Historija

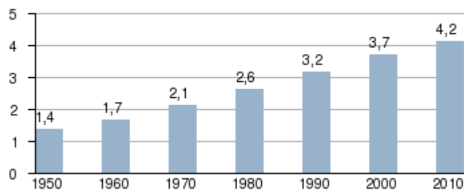
Glavni članak: Historija Azije

Azija je kolijevka brojnih kultura kao što su naprimjer stara Kina, Japan, Indija, Iran kao i Babilon i Asirija u prednjoj Aziji. Sve takozvane svjetske religije nastale su na tlu Azije. Aziju i Evropu veže duga tradicija osvajačkih ratova (naprimjer pohodi Aleksandra Velikog, perzijski ratovi, križarski ratovi, upadi Huna i osvajanja Osmanlija), kao i istraživačka putovanja (kao što su činili Marko Polo ili Sven Hedin), te važne trgovačke veze poput Puta svile.

Azija se uvijek odlikovala *velikim carstvima* i nije bila tako rascjepkana kao Evropa. *Kineska kultura* je ostavila trag u cijelom današnjem svijetu, a naročito u Istočnoj Aziji. Iz nje su potekli papir, štampanje knjiga, kompas, svila, kineski porcelan i mnoge druge stvari. Iz Indije proširio se budizam. Sjeverna Azija (naročito Sibir) dugo vremena je ostala gotovo nenaseljena, tek širenjem Ruskog carstva prema istoku, tamo su počeli rasti veliki gradovi. Centralna Azija je tradicionalno domovina *stepskih naroda* (naprimjer Mongola), koji su u historiji predstavljali i opasnost po Evropu. Bliski Istok je od 7. vijeka obilježen islamom, a kasnije je imao značajan uticaj na sjevernu Afriku.

Stanovništvo

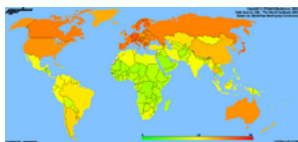
Razvoj broja stanovnika Azije (u milijardama, bez Rusije, sa Turskom)[4]

Izvor: Ujedinjeni narodi, Odjeljenje za ekonomska i socijalna pitanja

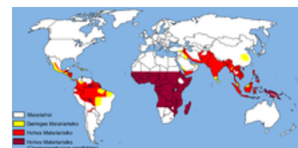
U Aziji živi oko četiri milijarde ljudi, što odgovara otprilike 60% od ukupnog svjetskog stanovništva. Samo u Indiji kao i u Kini živi po jedna milijarda ljudi. Dok su nasuprot njih veliki dijelovi Rusije i Mongolije gotovo nenaseljeni, druge države se bore sa stalnim i brzim porastom stanovništva.

Zdravlje

Karta svijeta na temu prosječne starosti stanovništva (stanje: 2005)

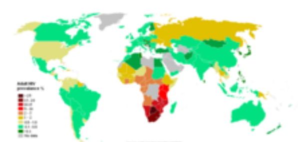
Zdravlje i očekivana starost su u korelaciji sa dobrobiti nacije i njenih stanovnika. Viši životni standardi po pravilu znače i više resursa za vlastito kao i za zdravlje naroda. Stanovnici Makaoa, Singapura, Hong Konga i Japana imaju najduži prosječni životni vijek na nivou svih Azijata. Stanovnici Saudijske Arabije, Arapskih Emirata, Bruneja, Kine, Malezije, Tajlanda, Filipina i Indonezije po dužini očekivanog prosječnog životnog vijeka nalaze se oko svjetskog prosjeka. Najkraći očekivani životni vijek u Aziji imaju stanovnici Indije, Bangladeša, Mjanmara, Kambodže, Laosa, Butana i Afganistana.[5]

Područja sa rizikom od malarije sa hemoprofilaktičnim preporukama DTG-a

Malarija u južnoj i jugoistočnoj Aziji je vrlo rasprostranjena. Protiv nje, ni danas nema nijednog poznatog načina cijepljenja. Njeno širenje moguće je usporiti jedino zaštitom od insektata pomoću spreja i sličnih insekticida, međutim za većinu pogođenog stanovništva takva sredstva su nedostupna zbog visokih cijena.

Sida je također vrlo rasprostranjena. Naročito velik broj zaraženih HIV-virusom živi u Rusiji, Indiji, Nepalu, Mjanmaru, Tajlandu, Kambodži, Vijetnamu i Maleziji. Nasuprot njih, u Japanu, Mongoliji, Šri Lanki, Bangladešu, Butanu, Afganistanu, Turkmenistanu, Saudijskoj Arabiji, Ujedinjenim Arapskim Emiratima i državama Bliskog Istoka ima relativno mali broj ljudi oboljelih od side. Međutim, ove podatke treba uzeti sa rezervom, jer je stopa zaraženosti HIV-om izračunata kao prosjek za cijelu državu, ali u velikim gradovima ovaj broj može biti znatno viši.

Rasprostranjenost HIV-a

Jezici

U Aziji se govori nekoliko stotina zasebnih jezika. Među najvažnije porodice jezika i grupe jezike spadaju:

- Slavenski jezici
- Kavkaski jezici
- Semitski jezici
- Iranski jezici
- Oguski jezici
- Kipčački jezici
- Ujgurski jezici
- Sibirski turkijski jezici
- Sinitski jezici
- Indoarijski jezici
- Dravidski jezici
- Tibetsko-burmanski jezici
- Jugozapadni tai jezici
- Austroazijski jezici
- Korejski jezik
- Japanski jezik
- Malajsko-polinezijski jezici

Privreda

Najsiromašnije države svijeta

Prema podjeli na sjevernu Aziju (Rusiju), zapadnu Aziju (Z), centralnu Aziju (C), južnu Aziju (J), jugoistočnu Aziju (JI) i istočnu Aziju (I), stanje je sljedeće:

- Poslije Afrike, u Aziji se nalazi najveći broj zemalja u razvoju. Tu pripadaju: Vijetnam (JI), Kambodža (JI), Laos (JI), Mjanmar (JI), Bangladeš (J), Butan (J), Nepal (J), Pakistan (J), Afganistan (J), Tadžikistan (C), Uzbekistan (C), Kirgistan (C), Gruzija (Z), Armenija (Z), Azerbejdžan (Z), Jemen (Z), Mongolija (I), kao i još uvijek zabačeni dijelovi Kine (I) i Indija (J).
- U zemlje koje su se industrijalizirale pripadaju uglavnom izvoznice nafte Iran (J), Irak (Z), Kuvajt (Z), Saudijska Arabija (Z) i Ujedinjeni Arapski Emirati (Z) (i vjerovatno djelimično i područja bivšeg Sovjetskog saveza bogata naftom).
- Kao industrijske države smatraju se Japan (I), Singapur (JI), Južna Koreja (I), Izrael (Z) kao obje bivše kolonije koje su odnedavno sastavni dijelovi Kine: Hong Kong i Makao. Ove države se danas ubrajaju u vodeće zemlje u oblasti visoke tehnologije. Također i Malezija (JI) uspješno poduzima napore da se priključi navedenim visokorazvijenim zemljama.

Industrijske nacije

Shinkansen

Bruto nacionalni proizvod mjeren na bazi kursa valute, Japan je najveća privreda Azije i druga u svijetu. U Aziji, nakon Japana slijedi Kina, Južna Koreja i Indija. Privreda Japana je već desetljećima najjača privreda Azije. Dok se u Japanu od 1990tih ekonomska situacija pogoršala, u istom periodu su Kina i Indija, na globalnom nivou, iskazale rast privrede od više od 10 odnosno 7% na godišnjem nivou. Međutim, još uvijek je Japan vodeća privredna zemlja Azije i (pored Rusije koja većim dijelom pripada Evropi) jedina država na kontinentu članica G8 vodećih industrijskih zemalja svijeta. Svedeno na paritet kupovne moći, Kina i Indija danas imaju veći bruto nacionalni proizvod od Japana.

Stanica Dorasan na granici između Sjeverne i Južne Koreje 2003.

Zemlje-tigrovi

Bangkok, brzo rastući glavni grad jedne od "zemalja-tigrova" Azije - Tajlanda

Nakon Drugog svjetskog rata, od 1960tih ubrzan je privredni rast naročito u zemljama duž obale Tihog okeana, od čega su najviše profitirale Japan, Južna Koreja, Kina kao i bivše britanske kolonije Hong Kong i Singapur, koje su svoje ekonomije vezale za ekonomiju SAD. Tek 1980tih godina razvile su se neke države u istočnoj i jugoistočnoj Aziji iskazujući brz ekonomski rast krečući se od zemalja u razvoju prema statusu industrijske zemlje. To su takozvane "zemlje-tigrovi": Hong Kong (tada još uvijek krunska kolonija Ujedinjenog Kraljevstva), Kina, Singapur i Južna Koreja. Od 1997/1998. godube počeo je pravi privredni *bum* u mnogim od ovih zemalja čime je završena "azijska kriza", koja je bila velika finansijska i valutna kriza. Od tada ekonomije ovih država polahko rastu, ali je nakon velikog rasta do 10% prije krize, sada rast ograničena samo na 5 do 6%.

Uzgoj riže u Junanu, Kina

Zemlje u razvoju

Oranje rižinih polja pomoću drvenog pluga i upregnutog vola u Vijetnamu

Veliki dijelovi Azije su i danas obilježeni poljoprivredno orijentiranim zemljama, od čega je ribolov i uzgoj riže od posebnog značaja. Obilježja država siromašnih sirovinama i država koje su nazadovale zbog ratova ili korupirane vlasti kao što su Afganistan, Bangladeš, Mjanmar, Laos, Kambodža i Vijetnam kao i bivše sovjetske republike u centralnoj Aziji su kao i prije poljoprivredno orjentirana proizvodnja uslovljena njihovom topografijom.

I danas korišteno transportno sredstvo u Mjanmaru

Većina država u centralnoj i sjevernoj Aziji bili su do raspada 1990/1991. dio Sovjetskog saveza te tako planski orjentirane privrede. Ekonomija ovih zemalja je najvećim dijelom obilježena poljoprivredom i teškom industrijom. Bogatstvo sirovinama u nekim područjima poput nafte i zemnog plina naročito oko Kaspijskog jezera i ponegdje u sibirskoj tundri sve više dobijaju na značaju, zbog povećane svjetske potražnje za energentima noseći sa sobom i određene nepoželjne posljedice za stanovništvo kao što su zagađenje okoline, korupcija i ratovi.

Probna ispitivanja u stepi u Kazahstanu

Zalivske države

U jugozapadnoj Aziji, privrede gotovo svih država određene su proizvodnjom nafte. Najveće svjetski poznate rezerve nafte nalaze se na Arapskom poluostrvu i okolnom području oko Perzijskog zaliva, među kojima kraljevina Saudijska Arabija raspolaže sa najbogatijim naftnim poljima. Ostale zemlje proizvođači nafte su Iran i Irak. I pored malobrojnog stanovništva i malehne površine, države poput emirata Kuvajta, Katara i Ujedinjenih Arapskih Emirata kao i kraljevine Bahrein zbog izvoza i prodaje nafte ubrajaju se među najbogatije zemlje na svijetu.

Religija, mitologija i filozofija

Mnoga područja Azije, između ostalih Mezopotamija, dolina rijeke Ind (vidi civilizacije doline Inda), Iran i Kina, smatraju se "kolijevkom civilizacije". Razvojem civilizacije i ranih naprednih kultura u ovom području došlo je postepeno i do pojave i širenja brojnih religija. Sve religije opisane općenito kao "svjetske religije" imaju svoje porijeklo u Aziji. Sa preko milijardu vjernika, islam je najraširenija religija Azije obuhvatajući više od četvrtine ukupnog stanovništva kontinenta. Muslimani čine većinu stanovništva u više od polovine svih država Azije.[6][7]

Udio svjetskih religija u stanovništvu Azije

	%
muslimani	26.0
hindusi	22.4
ateisti	14.8
budisti	10.9
kineska narodna vjerovanja	10.8
kršćani	8.4

Države Azije po regijama

Država	Glavni grad	Površina (km^2)	Stanovništvo
	Sjeverna Azija		
Mongolija	Ulan Bator	1.565.500	2.791.272
Rusija* (bez evropskog dijela)	Moskva	13.122.850 (samo azijski dio)	oko 38 mil. (samo azijski dio)
	Istočna Azija		
Kina	Peking	9.572.419	1.306.313.813
Tajvan	Taipei	35.980	22.749.838
Japan	Tokio	377.835	127.417.244
Sjeverna Koreja	Pjongjang	122.762	22.612.177
Južna Koreja	Seul	99.392	48.640.671
	Južna Azija		
Bangladeš	Dhaka	144.000	141.365.352
Butan	Thimphu	47.000	634.982
Indija	New Delhi	3.287.590	1.095.351.995
Maldivi	Malé	298	359.008
Nepal	Katmandu	147.181	27.287.147
Pakistan	Islamabad	803.940	153.803.560
Šri Lanka	Colombo	65.610	19.222.240
	Jugoistočna Azija		
Brunej	Bandar Seri Begawan	5.770	372.361
Indonezija	Džakarta	1.912.988	222.973.879
Kambodža	Phnom Penh	181.040	13.607.000
Laos	Vientiane	236.800	5.800.000
Malezija	Kuala Lumpur	329.750	22.662.365
Mjanmar	Naypyidaw	676.600	53.953.136
Filipini	Manila	300.000	82.468.677
Singapur	Singapur	682	4.125.720
Tajland	Bangkok	513.115	64.185.502
Istočni Timor	Dili	15.007	1.040.880
Vijetnam	Hanoi	331.690	91.519.289
	Prednja Azija		
Egipat (samo poluostrvo Sinaj)	Kairo	60.000 (samo Sinaj)	≈1.300.000 (samo Sinaj)
Armenija	Erevan	29.800	2.991.360
Azerbejdžan	Baku	86.600	8.328.000
Bahrein	Manama	711	688.345
Gruzija	Tbilisi	69.700	4.693.892
Irak	Bagdad	437.072	26.074.906
Iran	Teheran	1.648.195	68.017.860
Izrael	Jerusalem	20.991	6.986.300
Jemen	Sana'a	527.970	20.727.063
Jordan	Aman	89.342	5.308.000
Katar	Doha	11.437	840.290
Kuvajt	Kuvajt (grad)	17.820	2.600.000
Libanon	Bejrut	10.452	3.820.000
Oman	Muskat (grad)	309.500	2.340.000
Palestina	Gaza (grad)/Istočni Jerusalem	363–6.300	3.647.875
Saudijska Arabija	Rijad	2.240.000	26.417.599
Sirija	Damask	185.180	18.881.361
Turska (bez evropskog dijela)	Ankara	779.452	72.709.412
UAE	Abu Dhabi (grad)	83.600	4.320.000
Kipar*	Nikozija	9.251	775.927
	Centralna Azija		
Afganistan	Kabul	647.500	27.056.997

Kazahstan (bez evropskog dijela)	Astana	2.717.300	15.233.244
Kirgistan	Biškek	198.500	5.081.429
Tadžikistan	Dušanbe	143.100	7.320.815
Turkmenistan	Aşgabat	488.100	5.042.920
Uzbekistan	Taškent	447.400	27.307.134

* Politički i kulturno svrstava se u Evropu.

Osim navedenih, od 2008. postoje još dvije države Abhazija iJužna Osetija koje priznaju samo Rusija i četiri neazijske države, dok sve ostale države svijeta i dalje ih smatraju dijelom Gruzije. Također, Turska Republika Sjeverni Kipar priznaje samo Turska. Nagorni Karabah, koji se od Azerbejdžana odcijepio uz pomoć Armenije, ni od nje nije priznat ali ga priznaju samo Abhazija i Južna Osetija. Do nedavno na sjeverozapadu Iraka autonomno područje Kurdistana težilo je nezavisnosti, međutim sklopili su sporazum sa centralnom vladom u Bagdadu o autonomiji unutar Iraka. Država Palestina koja je nastala iz nekadašnjih palestinskih autonomnih područja ima status posmatrača u UN, ali nije punopravna članica te organizacije. Već 1988. osnivanje palestinske države priznalo je preko 100 država (čak i bivša Istočna Njemačka i Vatikan), te s njom imaju diplomatske veze i predstavništva.

Ekonomski i politički savezi i organizacije

Arapska liga

Arapska liga osnovana je kao savez arapskih država 22. marta 1945. u Kairu, gdje ima i sjedište. Sastoji se iz 22 zemlje članice sa područja Azije i Afrike, uključući i Palestinu. Osnovni cilj Arapske lige je osnaženje veza između zemalja članica na političkom, kulturnom, socijalnom i ekonomskom području. Osim toga, zalaže se za nezavisnost i suverenost članica i očuvanja arapskih interesa u vanjskoj politici te ublažavanje kriza i smanjenju napetosti unutar lige. Zemlje članice Arapske lige iz Azije su: Bahrein, Irak, Jemen, Jordan, Katar, Kuvajt, Libanon, Oman, Palestina, Saudijska Arabija, Sirija i Ujedinjeni Arapski Emirati.

U septembru 1960. države Iran, Irak, Kuvajt i Saudijska Arabija zajedno sa južnoameričkom državom Venecuelom osnovali su u Bagdadu Organizaciju zemalja izvoznica nafte (OPEC), kojoj su se kasnije pridružile zemlje proizvođači nafte Katar (1961.), Indonezija (1962.) i Ujedinjeni Arapski Emirati (1967.). Zemlje članice OPEC-a iz Azije, Afrike i Južne Amerike zajedno proizvode oko 40% ukupne svjetske godišnje proizvodnje nafte a raspolažu sa oko tri četvrtine poznatih svjetskih zaliha. Ciljevi OPEC-a su zajednička naftna politika, da bi se zajedničkim akcijama osigurali od pada cijena nafte i ujedno osigurale svjetsku ponudu nafte. Putem fiksno određenih kvota proizvodnje za pojedinačne članice OPEC-a regulirana je proizvodnja nafte. Osim OPEC-a, brojne države su pristupile i Organizaciji arapskih zemalja izvoznica nafte (OAPEC), koju su osnovali 1968. Kuvajt, Libija i Saudijska Arabija zajedno sa politički konzervativnim arapskim zemljama Azije i sjeverne Afrike kao protivteža OPEC-u. Druge članice OAPEC-a iz Azije su Bahrein, Irak, Katar, Sirija i Ujedinjeni Arapski Emirati.

ASEAN i ASEAN+3

ASEAN (*Savez država jugoistočne Azije*) osnovan je 8. augusta 1967. kao politička, ekonomska i kulturna organizacija država jugoistočne Azije: Tajlanda, Indonezije, Malezije, Filipina i Singapura. Njegov cilj je bio i jeste zajednički rad na povećanju ekonomskog rasta, socijalnog napretka i političke stabilnosti u tom području. Osnovan za vrijeme Hladnog rata, savez je od svojih početaka bio kapitalističko-tržišno orijentiran i povezan sa zapadnim industrijskim zemljama i stoji kao konkurencija komunističkoj plansko orjentiranoj Narodnoj Republici Kini. Sultanat Brunej je 1984. pristupio ASEAN-u, te Vijetnam 1995, Mjanmar i Laos 1997. te Kambodža 1999. godine. Papua Nova Gvineja ima status posmatrača. Osnivanjem ASEAN slobodne trgovinske zone (AFTA) 1. januara 2003. godine stvoren je slobodno tržište kojem pripadaju sve članice ASEAN-a. Australija i Novi Zeland su u pregovorima za pristup ovoj zajednici slobodne trgovine. Pojam *ASEAN plus three* (ASEAN plus tri) označava zajedničku konferenciju država ASEAN-a sa Kinom, Japanom i Južnom Korejom. U Tajlandu je 2000. osnovana Inicijativa Čiang-Mai, koja je utvrdila jačanje saradnje država ASEAN plus tri u finansijskom sektoru.[8]

ECO

Iran, Pakistan i Turska osnovali su 1985. Organizaciju za ekonomsku saradnju (ECO), iz koje je trebala također nastati slobodna trgovinska zona. Nakon raspada Sovjetskog saveza, saradnji sa ovim savezom pristupili su i Afganistan, Azerbejdžan, Kazahstan, Kirgistan, Tadžikistan, Turkmenistan i Uzbekistan. Međunarodni značaj ove organizacije je prvenstveno zbog bogatih prirodnih resursa i strateškog položaja kao tranzitni koridor za ove robe prema Evropi i prema Kini.

Također pogledajte

- Azijske igre
- Levant
- Bliski Istok

Reference

1. *National Geographic Family Reference Atlas of the World*. Washington, D.C.: National Geographic Society (U.S.). 2006. str. 264.
2. "Continents of the World" (http://www.worldatlas.com/geoquiz/thelist.htm). *The List*. Worldatlas.com. Arhivirano (https://web.archive.org/web/20110722181955/http://www.worldatlas.com/geoquiz/thelist.htm) s originala, 22. 7. 2011. Pristupljeno 25. 7. 2011.
3. "Asia (http://www.britannica.com/eb/article-9110518/Asia)". *Encyclopædia Britannica*. 2006. Chicago: Encyclopædia Britannica, Inc.
4. United Nations, Department of Economic and Social Affairs: *World Population Prospects: The 2010 Revision*, podaci: online (http://esa.un.org/wpp/unpp/panel_population.htm)
5. Statistika očekivane starosti (http://www.nationmaster.com/graph/hea_lif_exp_at_bir_tot_pop-life-expectancy-birth-total-population)
6. Frankfurter Allgemeine Zeitung od 8. marta 2013, str. 6-7: *Die Weltreligionen*
7. Time Almanac (Encyclopaedia Britannia) 2010, str. 508. Chicago 2010
8. Rana, Pradumna B. (februar 2002). "Monetary and Financial Cooperation in East Asia: The Chiang Mai Initiative and Beyond (serija: Economics Research Department Working Paper Series)" (https://web.archive.org/web/20101206173441/http://www.adb.org/Documents/ERD/Working_Papers/wp006.pdf) (PDF). Arhivirano s originala (http://www.adb.org/Documents/ERD/Working_Papers/wp006.pdf) (PDF), 6. 12. 2010. Pristupljeno 23. 1. 2010.

Vanjski linkovi

-
- Klimatska shema i klimatska tabela Azije (http://www.iten-online.ch/klima/asien/asien.htm)
- Azijska kuća u Essenu (http://www.asienhaus.de/)
- Savezna njemačka centrala za političko obrazovanje: tema Azija (http://www1.bpb.de/themen/EC32Q2,0,0,Asien.html)
- Jochen Buchsteiner: *Neue Kräfte in Asien – Rückwirkungen für Europa*; diskusija na Salzburškom trilogu 2006 o privrednim, političkim i kulturnim posljedicama „pacifičkog vijeka"; august 2006 (http://www.bertelsmann-stiftung.de/bst/de/media/xcms_bst_dms_17952_17953_2.pdf) (PDF)
- Kultura u Aziji: Umjetnost, religija, kult, običaji, kalendar, arhitektura, historija (napisao Dr. Bernhard Peter) (http://www.kultur-in-asien.de/)
- Resursi ZNet-a o Aziji (https://web.archive.org/web/20080720173148/http://www.zmag.org/asiawatch/asiawatch.cfm) (engl.)
- Obuhvatna zbirka karata Azije (http://weltkarte.com/asien/indexindex.htm)
- Perry-Castañeda biblioteka kolekcije karti: Historijske karte Azije (http://www.lib.utexas.edu/maps/historical/history_asia.html) (University of Texas, Austin)
- resursi o društvu Azije (http://www.asiasociety.org/) (engl.)
- Asia expatriates resources (https://web.archive.org/web/20070813181319/http://www.asia.alloexpat.com/) (engl.)
- Brojne slike iz Azije od Dubaija do Vijetnama (http://asien.schickert.info/)

Commons ima datoteke na temu: **Azija (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Asia?uselang=bs)**

Wikivoyage ima vodič za putovanje za: **Azija (https://en.wikivoyage.org/wiki/Asien?uselang=bs)**

P · R · U (https://bs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0ablon:Kontinenti&action=edit)

Kontinenti

Afrika-Evroazija

Amerika

Evroazija

Okeanija

Afrika

Antarktik

Azija

Australija

Evropa

Sjeverna Amer

Geološki superkontinenti Gondwana · Laurasia · Pangaea · Pannotia · Rodinia · Kolumbija · Kenorland · Mu · Ur

P · R · U (https://bs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0ablon:Dr%C5%BEave_Azije&action=edit)

Države u Aziji

Države	Afganistan · Armenija [4] · Azerbejdžan [1] · Bahrein · Bangladeš · Brunej · Butan · Egipat [2] · Filipini · Gruzija [1] · Indija · Indonezija [3] · Irak · Iran · Istočni Timor [3] · Izrael · Japan · Jemen · Jordan · Južna Koreja · Kambodža · Katar · Kazahstan [1] · Kina · Kipar [4] · Kirgistan · Kuvajt · Laos · Liban · Maldivi · Malezija · Mjanmar · Mongolija · Nepal · Oman · Pakistan · Rusija [1] · Saudijska Arabija · Singapur · Sirija · Sjeverna Koreja · Šri Lanka · Tadžikistan · Tajland · Turkmenistan · Turska [1] · Ujedinjeni Arapski Emirati · Uzbekistan · Vijetnam
Teritorije	Hong Kong · Makao · Palestina · Tajvan
Nepriznate države	Abhazija · Južna Osetija · Nagorni Karabah · Sjeverni Kipar [4] [5]

[1] Djelomično u Evropi. · [2] Smatra se dijelom Afrike. · [3] Smatra se i dijelom Okeanije. · [4] Cijelom teritorijom na području Azije, ali politički i kulturno pripada Evropi. · [5] Priznaje ga jedino Turska.

P · R · U (https://bs.wikipedia.org/w/index.php?title=%C5%A0ablon:Fizi%C4%8Dke_osobine_Zemlje&action=edit)

Zemlja

Kontinenti	Afrika · Antarktik · Australija · Azija · Evropa · Južna Amerika · Sjeverna Amerika
Okeani	Arktički okean · Atlantski okean · Indijski okean · Tihi okean · Južni okean
Zemlja	Budućnost · Geografija · Geologija · Geološka historija · Historija · Litosferne ploče · Struktura
Okruženje	Biom · Divljina · Ekologija · Ekosistem · Priroda
Ostalo	Dan planete · Lokacija · Nauka · Sunčev sistem · Svijet